

SLOVENSKI

## vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Izšla je oktobrska številka mesečnika „Svoboda“, ki v celoti obravnava problem krivičnega koroškega plebiscita leta 1920, kakor tudi vsa vprašanja, ki so v zvezi z 10. oktobrom.

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 11. X. 1950

ŠTEV. 76 (348)

### Občinske volitve na Finskem

Dne 4. t. m. so bile na Finskem volitve v občinske svete, pri katerih so dobile desničarske stranke skupno 782.832 glasov ali 6734 sedežev, Socialni demokratje so si osvojili 370.995 glasov oziroma 2702 sedeža in Komunisti 335.561 glasov in 2585 sedežev. — Napram zadnjim volitvam so desničarske stranke zgubile okoli 120.000 glasov, Socialni demokratje so obdržali svojo staro moč, Komunisti pa so pridobili 20 tisoč glasov.

### Trenje med Pakistanom in Afganistanom

Pakistanska vlada je izročila preko svojega zastopnika v Kabuluo noto vladi Afganistana, v kateri protestira proti kršitvi pakistanskega ozemlja po edinicah afganistanske vojske. — Te edinice so dne 30. septembra vdrle v pokrajini Dobandi na pakistansko ozemlje in korakale proti važnemu železniškemu križišču Dobandi. Nastopiti so morale pakistanske čete, ki so zavrnille afganistanske vsiljivce.

### Spopadi pri volitvah v Braziliji

Dne 3. t. m. so se v Braziliji pričele splošne volitve in je pri tem prišlo do divjega streljanja med pristajajočimi kandidati za predsedniško mesto generala Wargasa in člani socialnodemokratske vladne stranke. Med spopadom so bile štiri osebe umorjene. V mestu Campos je bil ustreljen tudi namestnik policijskega šefa, ko je skušal vzpostaviti red. — Končni volivni rezultati bodo objavljeni že v teku dveh mesecev.

## Laburistična stranka proti Atlantskemu paktu

Pretekli teden je bil v mestu Margata kongres angleške laburistične stranke, ki se ga je udeležilo okoli 2000 delegatov. Kongres je obsojal sedanjo zunanjo politiko vlade in številni delegati so se izrekli proti angleškemu vmešavanju na Koreji in prekoračenju 38. vzporednika. Prav tako je kongres tudi odobril volivni program in odpravitev načela blokade mezd. Napovedana so tudi nadaljna podržavljenja industrije. Na kongresu so med drugimi govorili ministrski predsednik Att-

## Generalna skupščina OZN in korejsko vprašanje

Zadnjo soboto je generalna skupščina Organizacije Združenih narodov s 47 glasovi proti petim glasovom sprejela tako imenovani načrt osmih sil o Koreji; sedem držav se je glasovanja vzdržalo, in sicer Indija, Egipt, Saudijeva Arabija, Jemen, Jugoslavija, Indonezija in Libanon, proti načrtu pa so glasovale Sovjetska zveza in njeni sateliti. Generalna skupščina je glasovala posebej o vsaki točki resolucije, kljub temu pa je bil uspeh glasovanja pri vsaki točki skoraj isti.

Načrt so koncem meseca septembra predložile političnemu odboru OZN Avstralija, Brazilija, Kuba, Holandska, Norveška, Pakistan, Filipini in velika Britanija. Med drugim predvideva načrt, da naj se podvzamejo vsi koraki da bi v vsej Koreji postavili stabilen položaj, vse reprezentativne korporacije Severne in Južne Koreje morajo sodelovati pri

zopetni vzpostavitvi miru, pri organiziranju volitev kakor tudi pri postavitvi skupne vlade. Oborožene sile OZN ne smejo se v nobenem delu Koreje zadržati dalj časa, kot pa je potrebno za doseg ciljev resolucije. Postavljena bo nova komisija za Korejo, v kateri bodo zastopani Čile, Avstralija, Holandska, Pakistan, Filipini, Turčija in Tajlandija. Končno pa bodo podvzeti vsi ukrepi za gospodarsko obnovo Koreje. Glavna točka resolucije pa je brez dvoma opolnomočenje generala Mc. Arthurja, da z oboroženimi silami OZN prekorači 38. vzporednik in zasleduje severnokorejske čete.

Sovjetski zastopnik Malik pa je predložil svoj protipredlog, po katerem naj bi s Koreje odtegnili vse inozemske čete. Njegov predlog pa je bil z 48 glasovi odklonjen, medtem ko je za njega glasovalo samo pet držav, sedem pa se je glasovanja vzdržalo.

## Obveznosti Italije do Atlantskega pakta

V zalivu Cagliari na južni konici Sardinije so bili razgovori med ameriškimi, angleškimi, francoskimi in italijanskimi admirali. V teh razgovorih so pripravili načrt za kombinirane manevre mornarice in letalstva. Manevrov se bo udeležilo okoli 100 vojaških ladij držav-članice atlantskega pakta, ki so jih v teh dneh koncentrirali okoli Malte.

Italija je članica atlantskega pakta. Nastaja zdaj zanimivo vprašanje, koliko obvez je dobil Sforza v New Yorku. Kot vidimo se bo Italija že udeležila skupnih pomorskih manevrov. Kakor poročajo, atlantski zavezniki Italije, danes niso preveč zadovoljni z italijansko mornarico. Premajhna je in v slabem stanju. Govore o novih ladjah, predvsem manjših in se zaenkrat izgovarjajo, da govori proti graditvi večjih ladij v Italiji mirovna pogodba in finančni položaj.

Prav gotovo bo pričela v kratkem Italija kršiti mirovno pogodbo, ki predvideva samo 12 divizij italijanske vojske. Danes teh divizij v Italiji še nimajo, vendar pa se lahko vidi po vladnem tisku, ki že govori o podaljšanju vojaškega roka in o prispevku Italije k atlantskim obvezam, da imajo vladni krogi trden namen pripraviti italijansko ljudstvo do tega, da bi se v primeru vojne borili na strani zapadnega bloka.

Kot znano je Sforza podprl v Waldorf Astoria vključitev nem-

## „Splošna stavka“ v Avstriji je trajala samo dva dni

Kakor znano so se komunistični zastopniki obratnih svetov zbrali dne 30. septembra v Floridsdorfu h konferenci, kjer so iz protesta proti četrti pogodbi o cenah in mezdah sklenili splošno stavko po vsej Avstriji, ki naj se prične dne 4. t. m. Dejansko je prišlo do stavanja razen majhnih izjem samo v tako imenovanih USIA obratih na Dunaju in na Nižjem Avstrijskem, medtem ko je ostalo delavstvo v pretežni večini nadaljevalo z delom. Predvsem na Dunaju in to v ruskih okrajih je prišlo do številnih spopadov med stavkajočimi na eni strani in policijo na drugi strani.

Tudi v Badenu pri Dunaju in v Wienerneustadtu so imeli stavkajoči v začetku premoč in so zasedli železniške postaje in poštne urade.

Ko je stavkovni komite po dveh dneh uvidel, da stavkovnega gibanja ne more razširiti po vsej Avstriji, se je ponovno sestal in sklenil, da ukine stavanje. Tako se je tudi na Dunaju pričelo zadnji petek normalno življenje, ko so delavci mestne uprave pod okriljem policije v nočnih urah odstranili vse barikade, ki so jih stavkajoči zgradili v številnih cestah ter s tem za dva dni onemogčili promet.

### Prijateljska pogodba med Jordanijo in Španijo

Jordanski zunanji minister in španski poslanik v Jordaniji sta v Ammanu podpisala prijateljsko pogodbo med Jordanijo in Španijo.

### Namestniki ministrov Atlantskega pakta

se bodo 17. t. m. sestali v Lake Successu, da pripravijo načrte za triletno oboroževanje svojih držav, kot ga predvideva atlantski pakt.

škkih čet v atlantsko armado. Vladni tisk pa z druge strani stalno kritizira Francijo zaradi njenega znanega stališča glede nemške oborožitve. V Italiji je pač danes tak položaj, da desnica stalno gleda, kako bo podprla težnje Zapada, medtem ko levica gleda, da bi na kakšen način podprla Vzhod.

Tako nastaja zanimivo vprašanje, kdo naj bi se boril za italijansko ljudstvo?

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

VABILO

Vljudno Vas vabimo na

### „Dan slovenske pesmi in narodnih plesov“

ki bo v nedeljo, dne 15. oktobra 1950 ob 14.00 uri v telovadnici  
odnosno na igrišču ljudske šole v **ŠT. JAKOBU V ROŽU**

Nastopili bodo:

Akademsko folklorna skupina iz Ljubljane, ki bo izvajala narodne ples v nošah. — Brnški štehvarji, ki bodo prikazali „Štehvanje“ in „Visoči rej“. — Prireditve bodo oblepili in izpopolnili mešani pevski zbor iz Bilčova, tamburaši iz Škofič in godba iz Loč. — Po prireditvi je ljudsko rajanje v Narodnem domu pri šimeju. Pripravljalni odbor

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

VABILO

Vljudno Vas vabimo na

### „Večer Slovenske pesmi in narodnih plesov“

ki bo v soboto, dne 14. oktobra 1950 ob 19.30 uri pri  
**Šercerju v Šmihelu nad Pliberkom**

Nastopila bosta:

Akademsko folklorna skupina iz Ljubljane, ki bo izvajala slovenske narodne ples v nošah, in možki pevski zbor iz pliberškega okraja, ki bo pel umetne in narodne pesmi.

Pripravljalni odbor

# Abesinija - dežela velikih nasprotij

Oglejmo si enkrat na kratko Abesinijo, zanimivo deželo, polno nasprotij, kjer se meša primitivno z modernim. Dežela Abesinija je bila nešteto krat imenovana v letih 1935 do 1936, ko jo je zavojevala Italija.

Abesinija, Etiopija, je država v vzhodni Afriki in šteje okoli 10 milijonov prebivalcev. Po površini je Abesinija velika kot Francija, Italija in Švica skupaj.

To deželo si je hotelo podvreči šest osvajalcev: Egipčani, Perzijci, Arabci, Rimljani, Angleži in Italijani, toda nikomur ni uspelo, da bi imel to čudovito deželo dalj časa v oblasti.

Brez dvoma so Italijani marsikaj naredili v tej deželi. Toda zadnja vojna je skoro vse porušila. Vasi in mesta so bila razdejana in blagajne izpraznjene. Vendar je abesinski vladi v teh nekaj letih obnova precej uspela.

Glavno mesto Addis Abeba je mesto nasprotij. Tod lahko vidimo črede ovac in moderna vozila, ki si le težko krčijo pot po polnih ulicah. Srečamo bogataše na krasno okrašenih konjih in z obilnim spremstvom, na drugi strani pa pol nage domačine s tetoviranimi obrazi in vratovi. Ob palačah iz armiranega betona so revne kočje. Mesto se razteza na približno isti površini kot Pariz, ima 2.550 m morske višine in dela marsikomu, ki se tod naseli, v prvem času precej neprilik. V mestu je 12 avtobusnih linij, veliko kavarn in več kinematografov.

Kljub temu, da so v deželi ohranili še veliko starih navad, vidimo rahlo modernizacijo. Vlada se trudi, da bi zgradila nekaj industrije, preiskuje podzemeljsko bogastvo dežele in izdelujejo načrte za razvoj bombažne in svilene industrije.

Najvažnejša v vrsti reformskih načrtov pa se zdi reforma šole. Tretna državna proračuna je namenjena vzgoji. Postavili so precej novih šol, predvsem v krajih, kjer šol prej sploh niso poznali. Nameravajo tudi ustanoviti univerzo. Zdaj pa študirajo mladi Abesinci z državno podporo največ v Franciji in Angliji. Zanimanje za pouk je zelo veliko, vendar je obiskovanje šol še vedno prostovoljno.

Precej paznje posvečajo tudi javnemu zdravstvu. Haile Selassie je zapovedal gradnjo bolnišnic, v katerih je namestil švedske, švicarske in ruske zdravnike.

Denar je krit z zlatom in inozemskimi valutami. V notranjosti dežele so še vedno v veljavi tolarji Marije Terezije iz leta 1750. Abesinski dolar je vreden danes približno pol ameriškega dolarja.

Pravo sloni na proklamaciji cesarja iz leta 1942. Z inozemce in domačine, veljajo iste pravice. Najvišja sodna institucija je kraljevo sodišče, vendar odločitev ne sloni več na cesarju, temveč na večini sodnikov. Vsako smrtno obsodbo pa mora potrditi tudi cesar. Moderna justica veliko pomeni v Abesiniji. Tujec, ki pride v to deželo, je presenečen, ko opazi toliko invalidov in že le pozneje izve, da je stara justica predpisovala za kazni, da so obsojencu odsekali

roke, iztaknili oči, odrezali jezik in to tudi za manjše prestopke.

Kmetje so bili pred italijanskim vdorom veliki reveži pod pravim fevdalnim gospodstvom, a se njih položaj tudi pod Italijani ni zboljšal. Šele sedaj je opazili nekaj izboljšanja njih socialnega položaja. Vendar pa raste med njimi in delavci zelo veliko nezadovoljstvo tudi zaradi nizkih plač in zelo visokih cen življenjskih potrebščin. Obstaja velika razlika med poljedeljskimi pridelki in industrijskimi izdelki. V Abesiniji je poceni samo tisto, kar Abesinija sama pridelava. Na trgu je mogoče kupiti za en dolar ovco, 100 jajc ali banan, uvožena zobna krema pa stane 3 dolarje, leopardova koža je vredna 3 do 5 dolarjev, inozemska srajca pa 8 dolarjev.

Proti vedno večjim zunanjim vplivom se bori abesinska vlada z vsemi sredstvi. Zavest domačinov se je precej dvignila.

## Promet Avstrijskih zveznih železnic leta 1949

Iz poročila Avstrijskih zveznih železnic za leto 1949 povzemamo, da so imele lansko leto 1.650.770.863 šilingov dohodkov, medtem ko je znašala vsota dohodkov leta 1948 1.230.364.078 šilingov in leta 1947 770.784.624 šilingov. Nasprotno temu so imele železnice lansko leto 1.914.893.248 šilingov izdatkov; izdatki so znašali leta 1948 1.594.282.566 šilingov in leta 1947 1.065.695.236 šilingov. Medtem ko so imele leta 1947 294.910.612 šilingov primanjkljaja, leta 1948 celo 363.918.480 šilingov, so imele lansko leto „samo“ 264.122.385 šilingov primanjkljaja.

Za obnovo so Avstrijske zvezne železnice porabile lansko leto 316.452.990 šilingov, leta 1948 303.502.011 šilingov in leta 1945 193.074.331 šilingov. Za elektrifikacijo železniških prog so izdale lani 178.597.973 šilingov, leta 1948 118.418.602 šilingov in leta 1947 23.933.577 šilingov. Za druge investicije so izdale lansko leto 25.412.795 šilingov na pram 17.611.523 šilingov 1948.

Dohodki iz prometa so znašali 1.570.032.054 šilingov; od tega odpade na osebni, prtljažni in ekspresni promet 29 odstotkov in na blagovni promet 70 odstotkov. Leta 1948 je znašalo razmerje 38:62 odstotkom. Dohodki iz osebnega, prtljažnega in ekspresnega prometa so se zvišali od 442.9 milijona šilingov leta 1948 na 457.2 milijona šilingov leta 1949. Dohodki iz blagovnega prometa so znašali lansko leto 112.8 milijona šilingov, medtem ko so dosegli leta 1948 735.8 milijona šilingov.

Medtem ko je bilo koncem leta 1948 zaposlenih pri Avstrijskih zveznih železnicah 82.292 oseb, je bilo to število znižano leta 1949 na 80.220 oseb, in to vključno osebja glavne direkcije. Od teh je bilo 61.182 uradnikov, 18.868 delavcev in 170 nameščencev.

Leta 1949 je bilo na brzih, pospešenih in osebnih vlakih prevoženih 111.891.200 oseb, leta 1948 pa 123.857.400 oseb. Od tega jih odpade leta 1949 na osebne vlake 107.244.900 oseb, leta 1948 pa

## Kratke vesti iz Jugoslavije

### V Jugoslavijo je pribežalo 84 albanskih kmetov

Skupina 84 albanskih kmetov, mož, žena in otrok je pobegnila iz Albanije na jugoslovansko področje blizu obmejnega bloka Vevčane pri Strugi. Vsi ti albanski kmetje so bili doma s področja Korče. S seboj so prinesli vse premično premoženje, med tem 1600 ovac in 70 konj. Vsi begunci so krajevnim jugoslovanskim oblastem priznali, da so morali pač iskati zatočišče v Jugoslaviji, kajti trpljenje pod sovjetskim terorjem v Albaniji, ki je iz dneva v dan hujše, ter strašni gospodarski pogoji ne dopuščajo več znosnega življenja v tej nesrečni deželi.

\*\*\*

**Dr. Rade Pribežević**, novi jugoslovanski poslanik v Kanadi, je odpotoval na svoje novo službeno mesto.

**Za poslanika FLRJ na Finskem** je bil imenovan Peter Zdravkovski, opolnomočen minister Ministrstva za zunanje zadeve.

**Neolitsko naselbino** so odkrili v Banatu, ki je edinstven primer v Jugoslaviji in eden izmed redkih na svetu. Pri izkopavanju so že odkrili naselje, ki obsega žirni hiše, kamenito orodje, priprave za ribiške mreže itd.

**Na kongres kirurgov** v Parizu je odpotovalo več jugoslovanskih zdravnikov, med njimi akademik dr. Božidar Lavrič, profesor medicinske fakultete v Ljubljani.

**Sindikalna delegacija iz Izraela** je prispela v Jugoslavijo. Predsedniku centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije Djuru Salaju so izjavili, da so prišli v Jugoslavijo kot prijatelji k prijatelju, da bi videli napore in delo narodov Jugoslavije.

119.876.900 oseb, na pospešene vlake leta 1949 225.300, leta 1948 982.700 oseb in na brzovlake 4.921.000 leta 1949 in 2.997.000 leta 1948.

Skupna dolžina železniških prog Avstrijskih zveznih železnic je znašala leta 1949 6.051.767 kilometrov, od teh 3.731.634 kilometrov glavnih prog, 1.813.369 kilometrov žirokotirnih stranskih prog in 506.767 kilometrov ozkotirnih prog.

Dragi Slovenski vestnik!

Prihodnja pomlad bo v življenju slovenskega naroda še prav posebno pomembna. Zakaj neki, boš vprašal? Na dan 27. aprila bo namreč minilo deset let od ustanovitve Osvobodilne fronte. Ze deset let? Ali je res minilo že deset let, odkar nas vodi Osvobodilna fronta. Kaj ne, tako pomembnega jubileja ni mogoče prezreti!

Jasno je, da bo slovensko ljudstvo to zgodovinsko obletnico proslavilo tako kot se spodobi. Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije je na svoji seji 13. septembra 1950 sklenil, da pozove vse slovensko ljudstvo na šestmesečno tekmovanje v počastitev desetletnice ustanovitve OF. To šestmesečno tekmovanje se je začelo s 1. oktobrom 1950 in bo trajalo do 31. marca 1951. K temu tekmovanju so povabljeni vsi člani OF, organizacije OF in delovni kolektivi, skratka vsi Slovenci. To tekmovanje ima svoj veliki smoter — pomagati naj posameznikom in skupnosti, da bodo lažje izpolnjevali naloge, potrebne za nadaljnji razvoj ter za politično in gospodarsko moč naše domovine.

Člani OF bodo med tekmovanjem še bolj kot doslej imeli stalno pred očmi dosledno borbo za izpolnitev petletke, te naše osnovne naloge. Naša petletka bo namreč končana drugo leto. Gotovo bo precejšnje število takih delavcev in delovnih kolektivov, ki bodo hoteli že pred

Pismo iz



## JUGOSLAVIJE

uradnim koncem petletke — 31. decembra 1951 — izpolniti svoj del naloge. Mnogo jih bo, ki bodo ravno za praznik Osvobodilne fronte lahko ponosno izjavili:

„Jaz sem izpolnil... mi smo izpolnili... svoj del petletke.“

Prepričan sem, da bomo častno izpolnili svoje obveznosti do domovine.

Nekaj besed bi rad povedal o slavnostnih igrah ali festivalu renesance v najlepšem mestu ob našem morju — v Dubrovniku. Te slavnostne igre so zdaj prirejane prvič. Trajale so štirinajst dni in so se končale 21. septembra. Za to priložnost je prišlo v Dubrovnik mnogo ljudstva, pa tudi odlični kulturni delavci, pisatelji iz tujih dežel. Po čem pa je Dubrovnik tako znamenit, bo morda kdo rekel?

Da ne bom preobširen, kar z besedo na dan. Dubrovnik je mesto s slavno zgodovino. Kot oaza sredi puščave, tako je bil Dubrovnik sredi turškega cesarstva na Balkanskem polotoku edina svobodna republika. Dubrovaška republika je slovela po svojem bogastvu daleč

po tujih deželah. Šele 1808 je izgubila svojo samostojnost. Več stoletij se je pod okriljem dubrovniške republike razvijala velika kultura, ki je dosegla svoj višek v 15. in 16. stoletju, deloma tudi pozneje. V Dubrovniku so živeli in pisali slavni pisatelji tistega časa, pesniki in dramatik, živeli so glasbeniki, kiparji, slikarji itd. Njihova dela so bila doslej precej pozabljena, le v šolskih čitankah so se dijaki učili o Maruliču, Gunduliču, Marinu Držiču in drugih. Nova Jugoslavija spoštuje kulturno preteklost svojih narodov. Pa imamo tudi kaj spoštovati! Dalmatinska književnost tistega časa je mogočna priča kulturnosti naših narodov.

Slavnostne igre so imele ta namen, da bi pokazale košček tistega kulturnega bogastva, ki se je nabiral v Dubrovniku skozi srednji vek in ki je našim narodom danes znano pod imenom „dubrovaška renesanca“. S tem imenom označujejo umetnostno gibanje v tedanji Evropi, povedati pa je treba, da je naša renesanca nekaj popolnoma samorastniškega, nekaj samoniklega. In to v vseh pogledih — v književ-

nosti, slikarstvu, arhitekturi ali glasbi.

Tuji umetniki, ki so imeli srečo, da so videli komedijo starega dalmatinskega pisatelja iz 16. stoletja Marina Držiča „Dundo Maroje“, so vsi po vrsti izjavili, da je ta komedija literarni biser svetovnega pomena in da bi jo morali prikazovati v vsej Evropi. Seveda so vodilna jugoslovanska gledališča uprizorila na festivalu še več drugih komedij starih dalmatinskih pisateljev. Poleg tega so bili med festivalom koncerti glasbenih del starih dubrovniških mojstrov, slikarska razstava in še več drugih prireditve. Ves festival je bil izreden dokaz naše kulturne moči v preteklosti in naše trdne volje v sedanjosti.

O dubrovniškem festivalu bi bilo mogoče napisati celo knjigo. Ta knjiga bi bila debela in tehtna. Tisti, ki bi bil pravičen, bi priznal, da ga nobene slavnostne igre — ne v Salzburgu, ne v Edinburgu in ne v Benetkah — ne bi mogle tako prevzeti kot slavnostne igre v jugoslovanskem Dubrovniku. Povedati pa je treba, da je bil letošnji festival že prvi. Sledili bodo novi festivali. Mi verjamemo, da bo Evropa še prislubnila, kaj se dogaja tu, pri nas, vemo, da bo nekoč vedela, da je naša dežela dom cvetoče kulture, v katerem bo lahko našla marsikako vrednoto, ki spada v kulturno zakladnico človeštva.

Vsem skupaj lepe pozdrave iz jenseke Ljubljane

France Vičan



## Po naši zemlji

### V Zgornji vesi in Kotmari vesi.

V četrtek, 28. septembra, je bil določen sestanek v Zgornji vesi, kjer naj bi obravnavali, kako in na kak način bi si mogli občani-sadjarji nabaviti motorno sadno škropilnico. Da bi tam bolje spoznal sadjarske razmere, sem se že opoldne napotil tja. Že med vožnjo z avtobusom sem videl, da so ljudje povsod zaposleni s pobiranjem krompirja in ajdovo košnjo, oziroma vzdigovanjem ajde. Oglasil sem se pri Črniču, kjer je bil za večer sestanek napovedan. Kot star znanec Črničeve mame sem se počutil tukaj dobro. Našel sem tam tudi mlado gospodinjo, Srienčevo Marico iz Blata pri Pliberku. Pogovoril sem se torej pri Črniču o sadjarstvu in si ogledal sadni vrt, ki je za naše razmere naravnost vzoren. Črnejevi so navduženi in napredni sadjarji in o sadjarstvu nekaj razumejo. Drevesa so sajena v veliki razdalji, tako, da so vsi deli krone obsončeni ter je naravno, da je v tem sadovnjaku sadje lepe barve in dokaj polno.

Zvečer na sestanku, na katerem je bil navzoč tudi sekretar SKZ, so se vaščani odločili, da si nabavijo sadno škropilnico. Predlagali bodo, naj škropilnico kupi občina, ki lahko uvede tudi obvezno škropljenje. Če pa občina ne bi bila v stanju škropilnice kupiti, pa jo bodo sadjarji skupno nabavili.

Drugi večer sem se oglasil pri Plajerju v Kotmari vesi, kjer so že pripravljali za sadno razstavo. Prinašali so sadje in sploh je bilo opaziti veliko zanimanje za razstavo. Pri Plajerju je bilo že ta večer zelo živahno. Mežani pevski zbor je imel vaje za nedeljski nastop. Tudi soboto so posvetili pripravam za razstavo.

V nedeljo, na dan razstave, je bilo nezanesljivo vreme, ki je tega ali

onega odvrnilo od poseta. Kljub temu pa je bil obisk razstave zelo dober, posebno po drugi maši in pred in po popoldanski prireditvi.

Razstavljeno sadje je bilo dokaj lepo, kar je pripisati letošnjemu suhemu in sončnemu letu. Delo v sadovnjaku, sajenje mladega sadja, sadne škodljivce itd., so pojasnjevale mnoge slike. škoda samo, da so se za te poučne slike udeleženci premalo zanimali. V bodoče bo potrebno, da sadjarji na slike opozorimo in jih posebej razjasnjujemo.

Tvrdba Kwizda je razstavila izdelke raznih škropil in druge naprave za zatiranje sadnih škodljivcev. Veliko zanimanje je vzbudila sadna škropilnica, ki so jo tudi praktično predvajali. Upati je, da si bodo tako škropilnico nabavili tudi v Kotmari vesi.

Pomembno je, da so v ponedeljek obiskali razstavo tudi šolarji z nadučiteljem. To je pametno in prav, da učitelji vzbujajo otrokom zanimanje za sadjarstvo. Mladina je ob tej priložnosti z zanimanjem ogledovala razstavo in sledila razlagi slik.

M. P.

**Bilčovs.** — Pred občinskimi volitvami v marcu letošnjega leta smo imeli na občinskem uradu desko z dvojezičnim napisom: Gemeindevorstand Ludmannsdorf — Občinski urad Bilčovs. V občini, ki jo tvori slovensko prebivalstvo je dvojezični napis vsaj majhno upoštevanje naših pravic. S takim napisom so bili zadovoljni v občini vsi, do male izjeme. Kajti kmalo po volitvah sta znana nestrpnosti prepleskala slovenski del napisa. Zaradi tega so tablo sneli z občinskega urada, niso pa zlikovcev poiskali in jih pklicali na odgovor, niti niso še do danes napravili novega napisa. Morda se pa obotavljajo, da bi nabili dvojezični na-

pis, kar pa bi pomenilo vsekakor slabost in odobravanje onim, ki so samolastno uničili slovenski napis. Opozarjamo, da je čas, da na občini to zadevo uredijo in napravijo spet lepo nazaj dvojezični napis na našem občinskem uradu.

Tudi pri nas v Bilčovsu imamo požarno brambo, ki je močna po številu članstva, ki so po večini mlade moži. Opremljena je z vsemi rekviziti, ki so potrebni za gašenje ognja na deželi. Pred kratkim je dobila celo avto. K nabavi avtomobila so v veliki meri pripomogli prebivalci občin Bilčovsa in Zgornje vesce s radodarnimi prispevki. Imamo velik in lepo urejen gasilski dom, ki priča, da je vodstvo na mestu in skrbi, da so nabavljene gasilske potrebnosti lepo oskrbovane ter ne trpijo škode.

Toda tudi ta gasilski dom že vsa leta po vojni nima napisa. Že čez pet let je prostor za napis prazen. Mislimo, da ima požarna bramba že toliko denarja, da bi napravila napis. Tudi tukaj bo na mestu, da bo gasilski dom kmalu krasil lep dvojezičen napis, kot je bil pred letom 1938, ko je požarno brambo vodil njen ustanovitelj Lorenc Šelander.

Veliko so že govorili o elektrifikaciji naših občin. Leta 1946 so imeli že načrt, toda takrat je zaradi pomanjkanja materiala vse skupaj padlo v vodo. Danes smo spet tako daleč, da se ponovno govorijo o tem. Pred nedavnim so sklicali sestanek vaških zastopnikov, kjer so o tem projektu razpravljali. Izkazalo se je, da bi električna naprava stala pet do 600.000 šilingov brez instalacije v posamezne hiše. Vsota 600.000 šilingov je za naše občine s približno 1.400 prebivalci nezmogljiva. Na podlagi takšne vsote brez izdatne subvencije iz javnih sredstev ne bomo nikoli prišli do električnega toka. Na posredovanje naših županov so nam sicer podporo obljubili, toda dozdaj je ostalo samo še pri obljubi. Veliko so nam gospodje v Celoveu že obljubili a zelo malo izpolnili. Pričakujemo, da bomo enkrat zares tudi mi, ki plačujemo visoke davke,

deležni izdatne subvencije za potrebno elektrifikacijo, da ne bo prišel naš kmet in bajtar zaradi naprave elektrike na kant.

Ogromne vsote denarja, ki jih razmetavajo ob praznovanju 10. oktobra naj bi pametneje obrnili v namene kot je pri nas napeljava elektrike, kar je drugod predvsem v nemških krajih že davno samoumevno.

**Holbiče.** — Stare Kordeževe mame ni več. Dne 4. oktobra t. l. smo jo na pokopališču v Škofičah po trudoplnem življenju izročili materi zemlji k večnemu počitku. Kordeževa mati, Piček Mojcka, je dosegla starost štiri in osemdeset let. Bila je vzor slovenske gospodinje in matere, ki pa ni samo v krogu svoje družine, na kmetiji pri Kordežu, stoodstotno izpolnjevala svoje življenjske naloge, kot gospodinja, mati in vzgojiteljica svojih, temveč je s svojo dejavnostjo izpolnila tudi svojo narodno dolžnost. Piček Mojcka je bila ena izmed prvih zavednih in delavnih članic Slovenskega prosvetnega društva ter smo z njo izgubili eno najstarejših kulturnih delavk našega društva.

Kordeževa mati je rodila štiri otroke. Vse štiri je obvarovala strpotov in jih vzgojila v zavedne, trdne člane slovenske narodne družine. Vsi štirje pa so si od nje osvojili tudi ljubezen do zemlje, do domače grude in vsi štirje so ostali zvesti poljedelstvu.

Kordeževa mati je ljubila našo prosveto in gojila posebno našo večno lepo slovensko pesem. Zaradi te svoje kulturne globine je bila sama posebej radodarna in vsakdo se je rad oglasil pri njej, kjer je bil deležen lepe prijazne bsede in pogoščeni po ukoreninjeni slovenski navadi.

Zaradi vseh teh vrlin smo spoštovali in imeli radi Kordeževo mater vsi in jo bomo ohranili trajno v lepem spominu.

Zalostnim preostalim naše odkrito sožalje, pokojni materi pa večni mir!

## 11 Janko Kersnik: Kmetske slike

Majnik je bil spet tu z vsem svojim krasom. Drenova meja doli na občinsko cesto se je bleščala v svojem cvetju kakor zlato in roji bučel so šumeli po nji; tudi črnica nad mejo je gnala krepke vejice in na njivi, raztegnjeni po lahko nagnjenem brdu, so se zibale poludorasle ržene bilke. Na eni strani pa je spet vsak večer donel enozvočni klic prepeljakov.

Doma pri Molkovih so pa zibali. Stari sam ni prav znal, kako in kdaj je to prišlo, ali v kratkem se je bil navadil otroškega vika in krika in če je trebalo, je stopil sam k zibeli, vzel malega fantička v naročje ter mu piskal ali žugal, da ga je utešil. Z Mano pa ni govoril že dolgo, dolgo ne, le od strani jo je pogledoval kako je nema in bledolična opravljala vsakdanji posel, in vselej ga je pri tem čudno stisnilo okrog srca.

Nekega večera je imel z ženo dolg razgovor. Konec je bil ta:

„Ti lahko vse popraviš,“ je dejala starčka, „ako le hočeš! Če ti rečeš, da ti je prav in da je Pavle dober za grunt, potem pa pojde! I, kaj bi se ustavljal! Saj je res priden fant!“

Drugega dopoldne je stal Molek spet pred otroškim dohtarjem.

„Zdaj ste pa še vi zblazneli!“ ga je zavrnil sodnik, ko je bil oni razodel svojo voljo, naj se vendar Manica poroči s Pečanovim Pavletom. „Fant nima gotovine, nima ničesar! Povedal sem vam to že desetkrat. Česa hočete še?“

„Jaz pa pravim, da bo dobro gospodariti — to je eno; potem, da je imetja dovolj, da živita dva, razen tega, da si bo on s svojim obrtom mnogo zaslužil — kar je drugo; in naposled: sramota in pa — Mana bo umrla, ako ji ne pomagamo. To je tretje!“ je govoril Molek jako odločno.

„Ha, ha! Neumnost, sama neumnost! Zakaj je niste boljše varovali?“

„Varoval? Storil sem, kar sem mogel, a sedaj zahtevam, da ji dovolite, naj se omoži!“

„Jaz ne dovolim! Sedaj pa pojdite! Dovolj sva govorila!“

„Ne, jaz hočem dovoljenja!“ je kričal Molek in potem popolnoma pozabil, da ni doma med svojimi štirimi stenami, nego v uradu, in s koščeno desnico krepko udaril ob mizo.

„Čakajte — jaz Vas naučim, kako se Vam je vesti v uradu,“ je zavpil sodnik in velel Molka na šest ur odpeljati v zapor. Kaj takega se možu še ni bilo pripetilo nikdar. Kričal in klel je spočetka, potem prosil, a vse zaman; urad je bil razžaljen in sodba se je morala izvršiti.

Ko so ga po šesturnem zaporu izpustili, je šel znova k sodniku. Sedaj je bil miren, a obraz je nosil bled in vsi živci so trepetali v njem.

„Prosim, gospod sodnik, ki ste otroški dohtar, dajte mi to pisano, da ne dovolite možitve moji — naši Manici.“

„To Vam lahko dam! Le kolek prinesite!“ —

Starec je prišel pozno domov in dasi ni povedal, ni kaj, ni kako je opravil, so vedeli takoj vsi, da je bila pot brezuspešna.

Nekoliko tednov pozneje je dobil pisan odlok, da nadvarstveno sodišče možitve ne dovoli. Pritožil se je. A mladi sodnik, kateremu je bilo sila na tem, da obveljajo njegovi ukazi, je spremil pritožbo s takim poročilom, da je bila končno pritožba odbita.

Sedaj so vedeli dotičniki, da je možitev do polnoletnosti Maničine nemogoča. Ta zadnji udarec — odbita prošnja — ta je bil prehud. Mana je hiralala, obolela in

nade ni bilo, da jo rešijo smrti.

„Mana, le še štiri leta! Kaj je to?“ ji je rekel nekega večera Pavle, sedeč poleg nje pri široki peči, h kateri se je stiskala, zavita v debele odeje. Otroka je pestoval stari varuh.

„Predolgo je!“ se je nasmehnila ona bolestno. Drugega jutra je bila mrtva. —

Ko so se vračali od pogreba, sta postala stara dva, Molek in žena njegova, nekoliko trenutkov pred hišo. Notri v sobi je jokalo otroče pokopane matere; dekla ga je zibala.

Izpred hiše se je odpiral krasen pogled čez nizka brda, zaprta na desni in levi od višjih hribov, tja čez na vzvišen holm, kjer se je lesketal v svitu zahajajočega sonca bel gradič. Tam je bil sedež sodišča.

„Sedaj boš pa spet varuh temu — maledemu,“ je šepnila starka in nekaj kakor tiho, vendar ostro očitaje je zvenelo v njenih besedah, po velem licu pa so ji tekle bridke solze.

Molek je stal sprva nemo poleg nje; a pri tem šepetu je dvignil krčevito svoji koščeni pesti v zrak in zamahnil tja proti sinjemu, belemu gradiču ter dejal hripavo:

„To je otroški dohtar! Oj, ti — prekleta pravica — ki te nosi svet!“

### MAMON

Skoraj vselej, kadar sem napisal skromno povest, se mi je pripetilo, da je bil po njej razžaljen ta ali oni. Ko sem nekoč risal vselelega, dobrovoljnega duhovnika, so dejali, da ščujem proti veri, da sem sam brezverec in da ne mislim o duhovskem stanu tako, kakor mi je misliti; drugič sem opisal osamelega učitelja, kako životari in strada v pogorski vasi, in reklo se je, da zasmehujem učiteljski stan; tretjič sem izkušal naslikati sodnika, ki sodi pravičnega in nepravilnega kmeta, in dejali so, da dajem dušek osebnim svojim mržnjam; potem sem govoril o davkarju in zdravniku in tudi tu se je ponavljalo, da prvega ne maram zaradi davkov, drugega pa — no, Bog ga vedi — menda, ker sem prezdrav! Samo ko sem govoril o kmetu, in

četudi o najslabšem, so molčali vsi stanovni in tudi kmet sam — saj morda ni čital mojega spisa, ali pa ni bil toliko samoljuben, da bi bil v vsakem kmetu videl samega sebe. In vendar sem imel vselej pošteno voljo govoriti in slikati le resnico, risati človeka v njegovem dejanju in življenju, bodisi grof ali prosjak, svečenik ali potepin.

Tudi danes hočem poseči v pravo, resnično življenje in ljudje, ki bodo stopali pred čitateljevo oko, naj bodo in tudi so gole individualnosti, ki jim je vse drugo le okvir, izza katerega zatemnelih robov gledajo le še živjeje v svet.

Pred mano leži nekoliko drobnih knjižic; v njih je trd, star, oster papir, vezan z okorno roko v nerodne platnice, ki jasno pričajo, da jih ni imel nikdar knjigovez pod svojim nožem. Na sprednji strani vsake knjižice pa stoji pisano s trdo moško roko: I. zaklad mojega imetja, potem na drugi: II. zaklad mojega imetja, dalje; III. zaklad mojega imetja in tako dalje do trinajste knjižice; zakaj toliko jih je v tem starem zapuščinskem aktu iz patrimonialne dobe, v aktu, ki nima za nikogar vrednosti nego samo zame — in zame samo zato, da narišem to drobno sliko.

Le-ta pa se mi je odgnila, prečitavšemu v naglici prvi zvezek — „I. zaklad mojega imetja“. V njem je popoln življenjepis tega čudnega moža-avtobiografa. Česar pogrešam v prvem zvezku, je lahko spopolniti iz drugih, A iz vseh stopa na dan življenje enega življenja od rojstva do smrti, v katerem pa ni mejnikov, kakor jih našteva prislovica — ženitev, otroci — ne, ne, ničesar tega, samo mamon, mamon, od prvega krajcarja do zadnjega ti-sočaka — vse le mamon — denar: lakomnost od prvega diha do zadnjega...

Kako različno si pomagamo naprej na svojem potu! Ta si pobere grčavo batino, drugi odreže tanko leščevko, tretji lepo zakrivljeno trto, četrti težak, a gladak drenov klin, peti spet si odkrhne šibico z vrbine, šesti izteše umetno palico, sedmi koraka ali teče brez opore in tako hodimo drug poleg drugega, drug proti drugemu.

# OKOLI REMŠENIKA

Hodil sem na seje, svetoval in vršil predavanja v Železni Kapli toda (v svojo sramoto danes ugotavljam) ne da bi prav poznal ljudi in krajevne gospodarskih razmer te tako zelo raznolike, zemljepisno razdrte gorske „deželice“ ob izviri Bele. Vsled preobremenjenosti s tehničnim delom in vsled prevelike obsežnosti Slovenske Koroške.

Danes mi čas dopušča, da si ob svojem jesenskem „vandranju“ iz Kaple naprej proti Jezerski, potem pa dalje v Remšeniški graben nekoliko poblizu ogledam kraj in ljudi.

Kako imenujete sivi, skalnati greben, ki tako mogočno, preteče gleda čez vse te gore sem v dolino vprašam kovaškega vajenca ob izhodu iz trga. „To je Kočna,“ odgovorita hkrati vajenec in kmet, ki je ravnokar pripeljal konja h podkovo. „In kaj je oni dolgi zeleni gosposki park desno od ceste s postaranimi gosposkimi stavbami?“ „To je pa grad“, počasi, nekam spoštljivo de očanec ob konju.

Nekajkrat že povprašam na svoji poti do vojašnici podobnih carinarskih hiš po nazivu izredno dolgega, prostranega parka in gosposkih zgradb ob cesti ter dobim enkrat nekam plaho, drugič pa tudi zadirčno odgovor: „Grad, grofovo.“ Tedaj se začenjam šele prav polagoma zavedati, da je grad in vse kar spada pod pojem graščine v mnogem pogledu osrednji problem vsega bitja in žitja našega podeželja Kapelške okolice. — „6000 hektarjev gorske zemlje s 50 kmetijami je tu grofova last,“ mi zagotavlja nek razboritejši popotnik, ki prihaja v obirske strani.

Pri gostilni malo naprej krenem čez deročo Belo in povprašam po posestniku, ki mora biti zelo daleč v hribih, že nekje na koncu Remšeniškega grabna pod Olševo. „Zelo daleč je, daleč“, zatrjujejo. „Bodete hodili dobri dve uri“.

Raznovrstno ljudstvo gre v gore ob potoku. Ob Remšeniški. Poleg domačinov tudi pustolovci iz raznih sosednih dežel, ki se skrivajo tu v gorah pred roko pravice. Udinjajo se pretežno kot drvarji. Da se izognem kakemu takemu nevarnemu

spremljevalcu „s sekuro v roki“ se poženem enostavno na voz Kapeljčana, ki je slučajno prevažal s parom konj pesek. Bridko mi toži vozač, da je tudi že v kapelških grabnih odjedel „gosposki“ traktor kruh domačim prevoznikom.

Divno je tako potovanje v jeseni ob vijugastem, žuborečem Remšeniški v senci pestrih gozdičev, sestojenih iz hladnih jelš in črnih smrek. Ne smete pa misliti da je Remšeniški graben v resnici le graben, jaruga ali struga! Ne, to je zdaj ožja (tako ozka dolinica, da imata v njej prostora komaj potok in kamenita pot), zdaj spet široka, odprta dolina, tako široka, da je v njej prostora celo za ozke njive z zelenjem, zeleno peso in krompirjem ter za redko posejane lične hišice — koče, vse odete v okrasno zelenje in rdeče nageljne ter posamezne male kmetije.

Toda če vprašam, čigava je ta hiša, čigavo ono posestvo, dobiš skoraj vselej isti odgovor: grofovo. Skoraj vse je grofovo: svet, gozd, koče. Redke hiše ob Remšeniški so last dolinskih posestnikov in gospodarjev ob grebenu na razvodju med Remšeniškom in Lepeno, v skoraj navpično — strmih jasih.

Dolina ob Remšeniški, dolina tihe spokojne romantike; dolina prešerne a tudi obešenjaške razigranosti; dolina prikrite, pritatejane zagrjenosti ter stokrat proklete onemoglosti.

Kateri od neštetihih najemnikov z družino bo upal odreči se pozivu, ki ga bo dobil od svojega vsemogočnega gospodarja na težko gozdno delo ob katerem koli času, ob katerem koli vremenu? Danes je na zunaj vsesplošna tišina v kapelških grapah in jarugah, toda danes tudi razumem, zakaj sta pred petimi in desetimi leti dali Kapla in Bela toliko borcev za svobodo kot malokatera slovenska koroška občina. Šlo ni samo za narodno, ampak tudi za socialno svobodo.

Hipoma se konja ustavita. Poženem se z voza. Ko se še nisem dobro razgledal, začujem z brega sem poznan dekleški glas. Svojim očem ne verjamem. Kot v povestici. Plavo-

lasa deklica ob lični hišici v bregu zaliva rože in me vabi, naj se oglasim pri njenih domačih. Spornova mlada, nekdanja hrabra partizanka. A ker prihaja po poti praznično obleden starejši domačin, vabilo ljubkega dekliča odklonim in se pridružim slučajnemu popotniku.

Mogoče doznam med potjo še kaj zanimivega? In v resnici. Slišim, da se starinski gorski jarek oz. dolinica od gostilne Kupec proti jugu naprej v gore imenujejo Šava in da je čisto na koncu že visoko ob državni meji kapelica pri sv. Lenartu. In ko se v živahnem pomenku po najini poti, ki vodi križem krajem čez potok, z enega mostiča čez drugi, odpre na jug spet stranska dolinica, pravi sopotnik: „To pa je Črnica, globok, teman gozdni jarek, katerega zapirajo same skale, ki jih imenujejo potem Rujavica.“

Malo dalje, na nekoliko širši ravnici ob potoku, sklad belega, dolgega obtesanega lesa. Nisem lesni strokovnjak, toda ta gradbeni les je bil tako lepo obdelan, da je padlo to celo meni v oči. Spremljevalec pa, star „holcar“, vendar ni mogel najti dosti lepih besed priznanja in občudovanja.

Nekoliko naprej od drugega sklada vpraša moj spremljevalec starejšega možkega, ki stoji ob lesu, če so ti skladi njegovi, če je on tako imenitno tesal. „Ne, grofovi so.“

„A, zato kvalitativno tako odlično delo,“ mi šine skozi glavo. „To delo je pa gotovo izvršil kak strokovnjak, mogoče iz Zgornje Koroške. Saj so me pred nekaj meseci, ko sem hodil tod, srečavali drvarji, ki niso znali našega jezika.“ In ko čez par sto korakov zagledava ponovno še večje sklade oblesanih dolgih dreves in zraven tudi mladega vitkega, lepo raslega možkega pri delu, si mislim: „To bo gotovo oni umetnik — specialist, mogoče celo iz Zgornje Koroške ali Štajerske, ki zna za „gospoda“ grofa tako lepo pripraviti les.“

Toda, kolikšno iznenadenje! Res je bil to specialist, toda ne strokovnjak iz kakega onega predela dežele, iz katerega pravimo, da prihaja ves gospodarski napredek marveč „navaden“ strokovnjak iz — Sel. Če nisem že bil kedaj ponosen na ka-

kega domačina — ožjega rojaka, tako sem bil danes ponosen na tega — Selana. In pripoveduje nama inteligentni delavec, z naravnost poduhovljenim obrazom, da vsa prostrana kapelška deželica nima posebnih tesaških specialistov, da na je teh v Selah dovolj. To potrди tudi moj kapelški spremljevalec.

Obtesavanje lesa pa je v resnici čisto posebno specialno delo, kakor je zatrjeval najin selski prijatelj. Eno celo leto se je treba vaditi, predno se priučiš zasilno pravilnemu obtesavanju. Tudi sekira za to delo mora biti posebno prikrojena in že prav posebno zaostrena. Tri kilograme tehta na primer njegovo tesaško orodje.

Spet pešačiva nekaj časa s slučajnim tovarišem-popotnikom ob potoku. Namah podrt mlin. Na sočnem zelenem travniku ob njem leži polrazpadlo sivo mlinsko kolo. Leži kot staro zapuščeno poginulo kmečko kluse, ki je v teku desetletij ostarelo, odslužilo svojemu gospodarju. „Posadinov mlin,“ poreče spremljevalec. Malo dalje, levo v bregu, njivica in travnik. Na njegovem koncu ob potoku lesen, zapuščen, a še dobro ohranjen stolpič. „Kaj pa je to?“ povzamem. „To je kašča, ostanek nekdanje Kvančarjeve koče.“ — Živi ali še bolje rečeno mrtvi dokazi propadanja kmečke posesti!

Še malo naprej spet koča, Sabodnova (Svobodinova) koča, last kmeta, svobodnjaka, če ga smemo tako imenovati, nekje vrh slemena, med Remšeniškom in Lepeno. Le ta hišica pa je na zunaj, a samo na zunanji, prav lepo poslikana in okrašena s cvetjem.

Ze čisto pod sivo Olševo sva, ko se nama nenadoma odpre svet.

Zagledava novo gospodarsko poslopje, katerega so zgradili — kakor sem pozneje ugotovil — v največjem trpljenju in z največjimi žrtvami. Pri Papežu.

Sredi gozda je sicer Papeževina, toda kolikšno, nerazumljivo protislovje! Koča sredi gozda s petimi hektarji lastne zemlje ni imela lesa za zgradbo gospodarskega poslopja. Vsenaokrog je grofovo. Lastnica papeževine pa je umrla kot zavedna Slovenka v pregnanstvu v Nemčiji za časa Hitlerja. Danes je sin, mlad idealen posestnik „na hiši“ in tu se je začelo moje uradno poslovanje. Toda o tem drugič!

VERNIK.

Kolikokrat mora pomagati palica! In če govore o tem ali onem, kako navadno je vprašanje: „S čim si je pomagal?“ Oj, z batino ali s cepom, s šibico ali z gladko, umetno izrezljano paličico ali brez vsake opore! A prišel je dalje. Kam? Od zibel do groba!

Jaz bi dejal, da je bila to prav težka, robata batina, s katero si je gladil pot življenja rajni vikar Simon Greben. Knjižice, zapiski, o katerih sem govoril, so se našli v njegovih zapuščini in, ker se je ta že pred več nego štirideset leti obravnavala in prisodila veselim dedičem, leže tudi te knjižice pozabljene v prahu vseh aktov. In tudi v tem prahu je mnogo poučnega in naposled — zakaj bi tega ne trdil — tudi nekoliko poezije! Toda sedaj govori knjižica: „I. zaklad mojega imetja!“

„Porodil sem se jaz, Simon Greben, dne 4. malega travna 1792. leta v vasi Selo hiš. štev. 3. v fari Rodine na Gorenjskem in že ko sem izpolnil osmo leto svoje dobe, poslal me je skrbni moj oče v Polje pri Beljaku na Koroškem, da se tam priučim nemškemu jeziku. Komaj desetletnega dečka so me vzeli od tam in me poslali v Kranj, potem pa v Ljubljano. Doma so imeli lepo posestvo, a tedanje vojske s Francozi, slabe letine in druge nezdore storile, da so me mogli roditelji podpirati le malo. Dobil pa sem stanovanje pri stari ženi, ki je bila zadovoljna, da so ji oče poslali vsako leto petnajst glav zelja, mernik krompirja, mernik repe, nekoliko korenja za juho ob nedeljah, potem nekaj moke, pšena, jajc, zabele in nekaj goldinarjev v gotovini. Ob tej podpori sem se šolal v Ljubljani.

Neke počitnice sem obiskal starega strica župnika, ki je župnikoval pri Sv. Križu na Spodnjem Štajerskem. Sprejel me ni prijazno, ker so ga drugi sorodniki preveč sesali in mene do tedaj tudi ni poznal. A pozneje je bil čimdalje prijaznejši in ljubeznijsi in ko sem študiral zadnja gimnazijska leta v Ljubljani namreč tedanja logiko in fiziko, sem dobil od njega marsikak goldinar, ki mi je pomogel poleg zaslužka za privatno poučevanje in podpore roditeljev, da sem končal gimnazijske študije.

Potem je bilo treba voliti stan. Posrečilo se mi je, kar tedaj ni bilo lahko zaradi obilnih prosilcev, da sem bil sprejet v ljubljansko semenišče. Ker sem ondi imel hrano in stanovanje, sem bil obvarovan vsaj najhujše skrbi, ki me je mnogokrat trla do tedaj, skrbi za vsakdanji kruh.

Posvečen sem bil mašnikom dne 21. velikega srpana 1821. leta. V vseh teh mrnilih devetindvajsetih letih truda polnega svojega življenja, podpiran sicer od roditeljev in od strica, sem moral večinoma služiti svoj kruh s poučevanjem drugih glav. Toda navzlic temu, da so mi slabo plačevali pouk, sem vendar prihranil toliko, da sem z dnem, ko sem bil posvečen zabeležil v svoj zapisnik kot prihranjeni sad truda polnega devetindvajsetletnega življenja znesek za . . . 96 gld. 45 kr.

Ob ordinaciji mi je nepozabni stric župnik poslal osem srebrnih križavcev à 2 gld. 12 kr., torej skupaj . . . 17. gld. 36 kr.

Skupna vsota te dobe zna-

ša torej . . . 114 gld. 21 kr. kar sem zabeležil v dnevno knjigo k zakladu I. na strani 1.

Nekoliko pozneje sem obiskal nepozabnega svojega strica župnika — zadnjikrat, zakaj potem se nisva videla več na tem svetu — in pri odhodu mi je podaril gotovih . . . 12 gld. — kr.

Nastavljen sem bil za kaplana pri Sv. Trojici na Dolenskem in tja mi je poslal nepozabni moj stric župnik 20 gld. — kr. v bankovcih po pošti z naročilom, naj opraviš za to sv. maše, kar sem tudi storil.

Dne 15. listopada 1828. leta, ko sem bil kaplan v Moravčah mi je prinisla Janez Ambrožič Rope 200 gld. — kr. kot volilo rajnega mojega strica, ki je bil umrl nedavno.

Tedaj je bilo mojega imetja skupaj . . . 346 gld. 21 kr. s katero vsoto sklepam I. zaklad, in sicer s časom, ko se je končalo moje kaplanovanje.

Tako pripoveduje knjižica, ki ima naslov „I. zaklad mojega imetja“.

Potem je še dvanajst knjižic in imetje narašča z njimi progresivno.

Ali drugih knjižic ne maram izpisovati, saj je te dovolj. Vseskozi rišejo natanko tek življenja, ki se je končalo bogato ob

posvetnih darovih — cekinih in tolarjih — a vendar tako ubogo, tako grozno ubogo in prazno!

Simon Greben je umrl kot župnik brez oporoke in njega imetje se je delilo po zakonu cerkvi, ubožcem in sorodnikom. Tega imetja ni bilo malo; mnogo tisočakov si je bil prištedil in pristradal do dne, ko je zatisnil oči.

V enem izmed zaprašanih zapisnikov stoji še črno na belem, da so po njegovi smrti našli za pet sto goldinarjev samih krajcarjev in srebrnih grošev po različnih omarah in predalih; komisar, ki je zabeležil smrtovnico o njem, poroča, da je štel te groše — ves dan.

Danes nihče ne ve o Grebenu. Ko sem prebiral oni debeli akt v njegovi zapuščini in trkal prah raz posamezne liste, mi je posijalo sonce v zaduhli obokani arhiv, kjer se hranijo ti stari zapiski, in jasen žarek je posvetil na vrsto: „Tedaj je bilo mojega imetja skupaj 346 gld. 21 kr.“

In temu možu, temu Simonu Grebenu je moral biti pogled na to številko lepši, mnogo lepši nego meni, ko sem se ozrl od nje skozi okno v jasni dan na lipo, kjer je pel ščinkavec, ne meneč se za to, je li kaj zrnja pod njo ali ne!

(Konec)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franco Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Cerlovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič, Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.